

Андрій БОЙКО,
кандидат юридичних наук, доцент,
декан юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

ПРО ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ОЗНАКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Ключові слова: економічна злочинність, поняття економічної злочинності, ознаки економічної злочинності.

Словосполучення «економічна злочинність» останні десятиліття у всіх на слуху. Зокрема, звертається увага на те, що економічна злочинність стала проблемою національного масштабу, адже вона має могутній заряд деструктивних властивостей, негативно впливає на процеси, які відбуваються у господарській та інших сферах життєдіяльності суспільства, підриває у населення довіру до ефективності національної економічної системи.

Водночас у кримінології досі не вироблена єдина думка щодо дефініції поняття економічної злочинності. Стверджується, що сутнісні ознаки такого поняття взагалі досить складно чітко визначити через їх певну умовність.

Питання сутності економічної злочинності у вітчизняній кримінології розробляли І. Даньшин, А. Закалюк, О. Кальман та інші. Однак їхні позиції щодо поняття економічної злочинності суттєво різняться.

Тому потреба у ретельнішому підході до вивчення сутності економічної злочинності, визначення її ознак залишається і дотепер очевидною у вітчизняній кримінології.

Формулюючи поняття економічної злочинності, передусім необхідно виходити з того, що йдеться про суспільно небезпечні прояви соціальної активності у сфері господарського життя суспільства, тобто протиправну, суспільно небезпечну господарську

діяльність частини членів суспільства – суб'єктів такої діяльності.

Господарська діяльність охоплює виробництво благ, обмін ними, їх розподіл і споживання. Це діяльність, спрямована на відтворення матеріальних і соціальних умов функціонування людини та суспільства. Вона відображає сутність господарського життя суспільства (економіки) [1, 12]. Господарська діяльність є суспільно корисною, оскільки забезпечує саме існування суспільства. Однак вона може бути і суспільно непринятною, тобто такою, що порушує порядок здійснення господарської діяльності й суперечить загальносуспільним економічним інтересам. До економічної злочинності ми відносимо лише ту суспільно непринятну господарську діяльність, яка є суспільно небезпечною тому, що заподіює (чи може заподіяти) істотну шкоду механізму господарювання держави загалом, підриваючи основи його функціонування. Зокрема, Б. Шміт зазначає, що для досягнення раціонального відмежування економічної злочинності від інших злочинних сфер потрібно брати економічну злочинність лише в межах фактичної або фіктивної господарської діяльності [2, 65].

Однак ототожнювати економічну злочинність лише з суспільно небезпечним порушенням порядку здійснення господарської діяльності не можна, оскільки порушення

порядку здійснення господарської діяльності може зашкодити й іншим суспільним благам: трудовим правам громадян, власності, довкіллю, інтелектуальній власності, безпеці виробництва тощо. Тому, по-перше, важливо визначити, яким саме суспільним благам заподіюється шкода внаслідок вчинення злочинів, що входять у сукупність, яка охоплюється поняттям економічної злочинності; по-друге, необхідно визначити інші ознаки, які дають можливість відмежувати економічну злочинність від інших видів злочинності.

У кримінологічній літературі існують різні підходи до цього питання. Так, А. Яковлев визначив економічну злочинність як сукупність корисливих посягань на власність і порядок управління народним господарством. Щоправда, автор уточнює: йдеться лише про такі випадки умисного заподіяння шкоди державному або колективному майну, економічним інтересам народного господарства та окремих громадян, коли ці діяння пов'язані або з конкретним становищем злочинця у сфері народного господарства, характером економічних відносин, учасником яких він є, або з його соціальною роллю, соціальною позицією та ситуацією, що характерна для функціонування окремих елементів господарського механізму. Підставою для віднесення цих злочинів до категорії економічних, на думку дослідника, є їхній зв'язок з конкретними особливостями економічного, господарського механізму. Але не всі злочини, що посягають на власність, чи службові злочини мають такий зв'язок. Автор, наприклад, зазначає, що грабїж або розбїй з метою заволодіння чужим майном, хоча і заподіюють шкоду власності, подібного зв'язку зазвичай не виявляють. Водночас систематичні дрібні крадіжки на виробництві охоплюються цим поняттям у випадку, якщо вони пов'язані з безгосподарністю й іншими подібними явищами [3, 50–51].

Погляди А. Яковлева підтримали чимало кримінологів. Так, Ю. Демідов і В. Пахомов визначають економічну злочинність як сукупність протиправних, суспільно небезпечних корисливих посягань на власність, що використовується у господарській діяль-

ності, встановлений порядок управління економічними процесами та економічні права й інтереси громадян, юридичних осіб і держави з боку осіб, котрі виконують визначені функції у системі економічних відносин [4, 628].

Н. Кузнєцова також вважає, що економічна злочинність складається з посягань на власність і підприємницьких злочинів (розуміючи під ними всі злочини у сфері господарської діяльності, які вчиняються у державному та приватному секторах економіки) [5, 12].

Подібного підходу до розуміння економічної злочинності дотримується і О. Кальман, який визначив економічну злочинність як соціально-економічне деструктивне для економіки держави явище, що виявляється у вчиненні навмисних корисливих злочинів особами у сфері легальної та нелегальної економічної діяльності, основним безпосереднім об'єктом яких є відносини власності і відносини у сфері виробництва, обміну, розподілу та споживання товарів і послуг з метою отримання доходу [6, 27–28]. Щоправда, з-поміж злочинів проти власності автор до економічних відносить: крадіжку, шахрайство, а також привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем [6, 40].

Дуже узагальнене визначення економічної злочинності дав О. Дмитрієв. Економічна злочинність, на думку автора, – це сукупність суспільно небезпечних посягань на економічну безпеку держави, суспільства й особи [7, 32]. У цьому тлумаченні відсутнє сутнісне розуміння економічної злочинності, але з класифікації її видів, яку пропонує автор, зрозуміло, що до поняття економічної злочинності входять злочини у сфері господарської діяльності та злочини у сфері службової діяльності [7, 34–36].

І. Рогов визначає економічну злочинність як сукупність передбачених кримінальним законом кримінологічно однорідних, суспільно небезпечних діянь, що посягають на економічну систему держави і вчиняються особами, котрі виконують економічні, господарські функції на державних або колективних підприємствах, організаціях або у відно-

синах між громадянами [8, 31]. До них, вважає автор, належить частина злочинів проти власності, злочини у сфері господарської діяльності та злочини у сфері службової діяльності. Зокрема, І. Рогов зазначає, що для всіх названих злочинів характерно незаконне заволодіння чужим майном або отримання іншої майнової вигоди в результаті порушення правил господарювання [8, 34–35].

Розглянуті підходи ґрунтуються на предметно ширшому визначенні тих суспільних благ, яким заподіюється істотна шкода економічною злочинністю. До них зазвичай належать діяння, що посягають на власність, порядок здійснення господарської діяльності й інтереси служби в процесі управління господарською діяльністю.

Однак у криминологічній літературі відображено підходи до розуміння економічної злочинності у вужчому значенні – як сукупності злочинів у сфері господарської діяльності.

Так, Н. Волженкін називав такі ознаки економічної злочинності:

- вчинення цих діянь у сфері економічної діяльності, тобто діяльності, пов'язаної з виробництвом, обміном, розподілом і споживанням матеріальних благ та послуг;

- заподіяння шкоди економічним інтересам громадян, господарюючим суб'єктам і державі, що охороняються кримінальним законом;

- вчинення таких злочинів зазвичай особами, які введені у систему економічних відносин, на котрі вони посягають;

- умисний і переважно корисливий характер злочинів [9, 299].

На думку Т. Пінкевич, економічна злочинність – це складне, системно-структурне, багатогранне, соціальне, кримінально-правове явище, взаємозумовлене особливостями соціального середовища, що характеризується наявністю стійких злочинних зв'язків. Ці зв'язки виникають у процесі економічної діяльності між суб'єктами економічних відносин, які мають корисливу або іншу особисту зацікавленість в отриманні протиправної економічної вигоди [10, 42].

Порівняно з наведеними підходами розуміння економічної злочинності звузив

В. Колесніков. Учений зараховує до категорії економічних лише ті злочини, що вчиняються тільки в ключовому сегменті економіки (системі господарювання), пов'язаному з вилученням прибутку, тобто у сфері економічної діяльності – підприємництва, бізнесу. Так, він визначає економічну злочинність як економічну діяльність, що здійснюється у сфері бізнесу кримінальними методами і має на меті досягнення незаконного збагачення [11, 54]. Називаючи мету – досягнення незаконного збагачення і те, що ці злочини вчиняються лише у сфері бізнесу, В. Колесніков, по суті, не ввів до поняття економічної злочинності і частину злочинів у сфері господарської діяльності. Тобто до економічної злочинності дослідник відносить тільки ті діяння, суб'єктами яких є суб'єкти економічної діяльності (бізнесмени, власники підприємств, службові особи суб'єктів підприємницької діяльності) у процесі їх підприємницької діяльності [11, 68–70].

Думку В. Колеснікова поділяє і В. Єгоршин. Він, зокрема, вважає, що до категорії економічних можна віднести лише такі злочини, які вчиняються тільки в ключовому сегменті економіки (системі господарювання), пов'язаному з вилученням прибутку, тобто в сфері економічної діяльності – сфері підприємництва, бізнесу. За такого підходу автор бере до уваги лише злочинні діяння самих суб'єктів цього підприємництва (бізнесу), що вчиняються в процесі безпосереднього здійснення ними підприємницької діяльності [12, 132].

Така різноманітність поглядів щодо тлумачення сутності економічної злочинності і тих суспільних благ, яким вона заподіює істотної шкоди, ускладнює формування єдиного поняття цієї злочинності, яким могли б оперувати і криминологи, й інші фахівці.

Тому, крім розуміння, що економічна злочинність – це суспільно небезпечна, протиправна господарська діяльність, необхідно передусім визначити об'єкт цієї злочинності та механізм заподіяння шкоди цьому об'єкту.

У криминологічній літературі досить часто об'єктом економічної злочинності визна-

чають економічну систему держави. Саме в межах економічної системи держави здійснюється виробництво товарів і послуг для задоволення потреб суспільства. В межах економічної системи держави доводиться вирішувати фундаментальні проблеми організації економіки: що виробляти? як виробляти? для кого виробляти?

Функціонування суспільства залежить від його здатності забезпечити задоволення потреб індивідів і суспільства загалом. Однак особливістю існування суспільства є постійне зростання матеріальних потреб його членів, по суті, необмежених. Натомість суспільство не в змозі задовольнити всі ці потреби в зв'язку з тим, що економічні ресурси є обмеженими. Жодне суспільство не володіє достатніми ресурсами для виробництва такого обсягу товарів і послуг, якого бажають його члени. Тому основна проблема, що постає перед кожним суспільством, полягає у постійному підвищенні ефективності використання доступних ресурсів, які залучаються до виробництва товарів і послуг, а отже – в ефективній організації національної економіки.

У національній економіці існують відповідні механізми вирішення господарських проблем, тобто способи її організації. Сукупність механізмів та інститутів організації національної економіки називають економічною системою [13, 104].

Економічна система є складним структурним утворенням. До її основних складових елементів належать відповідні механізми та соціальні інститути:

- панівні цінності й економічна свідомість;
- інститут власності на ресурси і виготовлені життєві блага;
- система господарсько-правового регулювання;
- екологічна складова;
- суспільний механізм управління;
- власне економічний механізм [14, 6–7; 15, 215–216].

Власне економічний механізм своєю чергою складається з відповідних механізмів, за допомогою яких формується розвиток виробництва, а також відбуваються роз-

поділ і споживання створених матеріальних та духовних благ, а саме:

- механізму узгодження діяльності суб'єктів господарського життя;
- механізму розподілу і перерозподілу створеного національного продукту;
- механізму забезпечення засобами виробництва та реалізації продукції;
- грошового механізму;
- механізму оподаткування та державних видатків;
- механізму заощадження й кредитування;
- механізму інвестування;
- механізму обмеження монополізму та захисту економічної конкуренції тощо.

Власне економічний механізм та механізм господарсько-правового регулювання формують механізм господарювання.

У механізмі господарювання за допомогою господарсько-правових норм узгоджується діяльність суб'єктів господарського життя, шляхом встановлення порядку здійснення господарської діяльності визначається їх господарська поведінка. За допомогою господарсько-правових норм забезпечується однакове підпорядкування суб'єктів господарювання механізми організації національної економіки [16, 66–67].

У господарсько-правових нормах відображені приватні інтереси учасників господарської діяльності й економічні інтереси суспільства.

Встановлюючи відповідний порядок здійснення господарської діяльності, суспільство зацікавлене в успішному функціонуванні та розвитку національної економіки. Порушуючи порядок здійснення господарської діяльності, вчиняючи кримінально карані діяння, суб'єкти господарювання піддають злочинному впливу механізм організації національної економіки, тобто механізм господарювання.

Тож можна стверджувати: об'єктом економічної злочинності є механізм організації національної економіки (механізм господарювання) як один з основних елементів економічної системи суспільства.

Частина авторів, позиції котрих ми наводили вище, вважають, що об'єктом еконо-

мічної злочинності є і власність як один зі структурних елементів економічної системи.

Без сумніву, до основних елементів економічної системи належить і власність як одна з базисних економічних інституцій [17, 36]. Інститут власності має важливе значення у формуванні економічної системи. Адже моделі економічних систем відрізняються двома основними параметрами: співвідношенням форм власності на економічні ресурси та панівною формою власності; механізмами регулювання економіки та виділення серед них головного механізму [18, 43]. Зміна співвідношення форм власності на економічні ресурси та зміна панівної форми власності спричиняє зміни у правилах гри в економіці (модифікації механізмів регулювання економіки). Тому власність – основа будь-якої економічної системи. Розвиток економічних систем свідчить, що співвідношення форм власності й визначення серед них панівної формується під впливом політичних інституцій, а тепер є здебільшого результатом перетворень у системі цінностей суспільства та технологічного розвитку [13, 112].

Власність як економічне поняття – не винахід людей, а навпаки, єдино можливе знаряддя вирішення проблем, нав'язаних суспільству природою, тобто невідповідністю між потребами та доступною кількістю благ, що перебувають у розпорядженні суспільства. Завдяки інституту власності в суспільстві існує розподіл: що кому належить. Це дає змогу контролювати використання обмежених ресурсів, розподіляти затрати і вигоди, що при цьому виникають [18, 48–49]. Право власності визначає право користування, володіння та розпорядження конкретними благами.

Беручи до уваги співвідношення форм власності на економічні ресурси та панівну форму власності в суспільстві, дослідники визначають механізм організації національної економіки (механізм господарювання). Але якщо у суспільстві механізм організації національної економіки визначений, то його функціонування крім об'єктивних чинників значною мірою залежить і від суб'єктивних – усвідомленої продуктивної господарської

діяльності. Тому кримінально каране порушення порядку здійснення господарської діяльності впливає на функціонування механізму організації національної економіки.

У свою чергу злочинний вплив на власність безпосередньо не позначається на функціонуванні механізму організації національної економіки, він при цьому не змінюється. Те саме можна сказати і про злочини проти довкілля. Заподіяння шкоди довкіллю (складові довкілля є сировинними ресурсами для виробництва благ у процесі господарської діяльності) не змінює механізму організації національної економіки; вчинення злочинів проти довкілля може призвести до зміни джерел отримання відповідних ресурсів, витрачання додаткових коштів на їх відновлення тощо, але механізм організації національної економіки при цьому залишається той самий.

Отже, економічна природа і функції інституту власності та механізму організації економіки різняться і, відповідно, вони мають різну структуру правовідносин та самостійну кримінально-правову охорону. Звідси – й різні кримінологічні ознаки (об'єкт, суб'єкти злочинної діяльності, детермінуючий комплекс тощо). Зазначене дає підстави для висновку про існування двох самостійних і кримінологічно неоднорідних видів злочинності, що посягають на різні об'єкти, які є структурними елементами економічної системи: власність та механізм організації національної економіки.

Тому можна стверджувати: об'єктом економічної злочинності є механізм організації національної економіки (механізм господарювання) як один із основних елементів економічної системи суспільства.

Розглядаючи економічну злочинність, маємо на увазі сукупність злочинів, тобто діяння, що полягають у порушенні порядку здійснення господарської діяльності та містять ознаки кримінально караного діяння.

Іншою ознакою економічної злочинності є кримінологічна однорідність злочинів. Отже, йдеться про детермінованість таких злочинів однаковими соціальними чинниками і про те, що всі злочини вчиняються у процесі здійснення господарської діяльності, шля-

хом порушення порядку здійснення такої діяльності. Оскільки характер економічної злочинності пов'язаний з особливостями механізму організації національної економіки і, відповідно, порядком здійснення господарської діяльності, то цей вид злочинності має свою (відмінну від інших видів злочинності) структуру детермінації.

Ще однією ознакою економічної злочинності є мета – отримання економічної вигоди. Економічні потреби суб'єктів господарювання формують відповідні інтереси, які найточніше визначають зовнішні ознаки господарських відносин і найповніше передають їх внутрішню (змістовну) сутність.

Установлюючи правове значення категорії інтересу, необхідно зауважити: інтерес, ґрунтуючись на об'єктивній основі, завжди відображається у свідомості й формується в ній у вигляді певної мети [19, 6].

Ми виходимо з того, що кримінально каране порушення порядку здійснення господарської діяльності спрямоване на отримання економічної вигоди як кінцевого результату злочинної діяльності. Це і визначає мету злочинної діяльності. Мета розглядається як ідеальний образ бажаного результату дій, що відображає потреби суб'єкта господарської діяльності. Поведінка людини завжди зумовлена певними мотивами, котрі спонукають до досягнення певних цілей, які вона висуває перед собою. Вчиняючи економічні злочини, суб'єкти діяння спрямовують свої дії на досягнення певних матеріальних та інших економічних благ і переваг. Тож, окрім корисливого мотиву, вчинення економічних злочинів може бути спрямоване на отримання й іншої економічної вигоди. Це всілякі вигоди немайнового характеру, наприклад, отримання переваг у конкурентній боротьбі, уникнення певних обов'язкових процедур, прагнення «утриматися на плаву» під час економічних криз тощо.

Оскільки економічні злочини спрямовані на отримання економічної вигоди, то вони можуть вчинятись лише умисно.

До ознак економічної злочинності належать і особливості суб'єктів таких злочинних діянь, якими є суб'єкти господарської діяльності або їх службові особи у процесі здійс-

нення ними (суб'єктами господарської діяльності) фактичної чи фіктивної господарської діяльності.

Отже, економічну злочинність можна вважати видом злочинності, що становить породжену закономірностями розвитку суспільства кримінологічно однорідну сукупність суспільно небезпечних і кримінально караних проявів господарської діяльності, які посягають на механізм організації національної економіки та вчиняються суб'єктами господарської діяльності або їх службовими особами у процесі здійснення ними фактичної чи фіктивної господарської діяльності через порушення порядку здійснення такої діяльності з метою отримання економічної вигоди.

Тобто до економічних злочинів необхідно віднести діяння, котрі посягають на механізм організації національної економіки в процесі господарської діяльності й спрямовані на отримання економічної вигоди через порушення порядку здійснення господарської діяльності.

Види злочинів як елементи у сфері господарської діяльності є складовими структури економічної злочинності, що, в свою чергу, може характеризуватися і по горизонталі, й по вертикалі [10, 32].

По горизонталі структуру економічної злочинності становить сукупність тих видів злочинів, що посягають на:

- окремий порядок здійснення підприємницької діяльності;
- порядок здійснення фінансово-кредитної діяльності;
- права споживачів;
- порядок ціноутворення;
- порядок здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- порядок здійснення бюджетної політики;
- порядок здійснення приватизації.

Характерною особливістю економічної злочинності є кримінологічна однорідність злочинів, що входять у її сукупність:

- спільність об'єкта посягання – механізм організації національної економіки;
- наявність загальної мети для всіх злочинів – отримання економічної вигоди;

– мотивація – наявність корисливих мотивів чи іншої особистої зацікавленості;

– особливість суб'єкта злочину – суб'єкт господарської діяльності або його службова особа в процесі здійснення господарської діяльності;

– вчинення злочинів у процесі господарської діяльності з порушенням порядку здійснення такої діяльності;

– детермінованість одними і тими ж соціальними чинниками, що входять у детермінуючий комплекс економічної злочинності.

Вважаємо за необхідне також зазначити, що поняття «економічна злочинність», «злочинність у сфері економіки» та «злочинність економічної спрямованості» – не ідентичні, хоча багато дослідників не вбачають між ними різниці. Використовуване нами визначення економічної злочинності як злочинності у сфері господарської діяльності відрізняється від злочинності у сфері економіки або злочинності економічної спрямованості за формулою: «перше вужче, ніж друге і третє». Це пояснюється тим, що «друге» (злочинність у сфері економіки) охоплює злочини, котрі крім механізму організації національної економіки посягають і на інші основні структурні елементи економічної системи, як-от: власність, інтереси служби у сфері господарської діяльності тощо. Тобто посягають на елементи економічної системи, де вони виступають безпосередніми (основними чи додатковими) або факультативними об'єктами.

Водночас «третє» (злочинність економічної спрямованості) – це будь-яка злочинна діяльність, спрямована на отримання економічної вигоди.

Вважаємо, що вживання у криминологічних дослідженнях і в офіційній статистичній звітності органів МВС поняття «злочинність економічної спрямованості» не найкращим чином позначається на характері наукових досліджень, ефективності формування заходів протидії й запобігання такій злочинності через невизначеність меж цього явища, відсутність чіткості в критеріях об'єднання неоднорідних злочинів тощо. Усе це може призвести до формування певного еkleктично об'єднаного статистичного матеріалу та його аналізу, що в свою чергу впливає на якість наукових досліджень і достовірність їхніх висновків.

Викладене вище дає змогу зробити висновки про те, що під поняттям економічної злочинності необхідно розуміти породжену закономірностями розвитку суспільства криминологічно однорідну сукупність суспільно небезпечних і кримінально караних проявів господарської діяльності, які посягають на механізм організації національної економіки та вчиняються суб'єктами господарської діяльності або їх службовими особами у процесі здійснення ними господарської діяльності через порушення порядку здійснення такої діяльності з метою отримання економічної вигоди.

Список використаних джерел:

1. Гальчинський А.С. Економічна теорія: підруч. / А.С. Гальчинський, П.С. Єщенко. – К.: Вища школа, 2007. – 503 с.
2. Schmitt B. Kriminologie, Jugendstrafrecht, Strafvollzug. – 3., vllig neu bearbeitete. – Auflage, 2001.
3. Яковлев А.М. Социология экономической преступности / Яковлев А.М. – М.: Наука, 1988. – 256 с.
4. Криминология: учеб. / [под общ. ред. А.И. Долговой]. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Норма, 2008. – 912 с.
5. Кузнецова Н.Ф. Кодификация норм о хозяйственных преступлениях / Н.Ф. Кузнецова // Вестник Московского университета. – Серия 11: Право. – 1993. – № 4. – С. 12–21.
6. Кальман О.Г. Стан і головні напрямки попередження економічної злочинності в Україні: теоретичні та прикладні проблеми: моногр. / Кальман О.Г. – Х.: Гімназія, 2003. – 352 с.
7. Дмитриев О.В. Экономическая преступность и противодействие ей в условиях рыночной системы хозяйствования / Дмитриев О.В.: отв. ред. М.П. Клейменов. – М.: Юрист, 2005. – 396 с.
8. Рогов И.И. Проблемы борьбы с экономической преступностью (уголовно-правовое и криминологическое исследование): дисс. ... доктора юрид. наук: 12.00.98 / Рогов И.И. – Алма-Ата, 1991. – 495 с.

9. Криминология: учеб. / под ред. проф. В.Н. Бурлакова, проф. Н.М. Кропачева. – СПб: Издательский дом Санкт-Петербургского государственного университета, 2005. – 520 с.
10. Пинкевич Т.В. Криминологическая характеристика экономической преступности в России / Пинкевич Т.В. – Ставрополь: Ставропольсервис-школа, 2001. – 144 с.
11. Колесников В.В. Условия и причины криминализации экономических отношений на этапе рыночных реформ: политико-экономическое исследование: дисс. ... доктора экон. наук: 08.00.01 / Колесников В.В. – СПб, 1995. – 233 с.
12. Егоршин В.М. Экономическая преступность и безопасность современной России (теоретико-криминологический анализ): дисс. ... доктора юрид. наук: 12.00.08 / Егоршин В.М. – СПб, 2000. – 412 с.
13. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: в 2 кн. / за ред. С. Панчишина і П. Островерха. – [4-е вид., випр. і доп.]. – Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. – К.: Знання, 2006. – 723 с.
14. Башнянин Г.І. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації / Башнянин Г.І., Копич І.М., Шевчик Б.М. – Львів: Коопосвіта, 1999. – 220 с.
15. Кульчицький Б.В. Економічні системи суспільства: теорія, методологія, типологізація / Кульчицький Б.В. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2003. – 352 с.
16. Хозяйственное право: учеб. / [В.К. Мамутов, Г.Л. Знаменский, К.С. Хахулин и др.; под ред. В.К. Мамутова] – К.: Юриком Интер, 2002. – 912 с.
17. Якубенко В.Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці: моногр. / Якубенко В.Д. – К.: КНЕУ, 2004. – 252 с.
18. Крупка М.І. Основи економічної теорії: підруч. / Крупка М.І., Островерх П.І., Реверчук С.К. – К.: Атіка, 2001. – 344 с.
19. Здравомыслов А.Г. Проблема интересов в социологической теории / Здравомыслов А.Г. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1964.

Андрій БОЙКО

ПРО ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ОЗНАКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Резюме

Аналізуються різні підходи до розуміння сутності економічної злочинності у вітчизняній криминології. Дається власне визначення поняття економічної злочинності й аналізуються її основні ознаки.

Андрей БОЙКО

О ПОНЯТИИ И ОСНОВНЫХ ПРИЗНАКАХ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПРЕСТУПНОСТИ

Резюме

Анализируются различные подходы к пониманию сущности экономической преступности в отечественной криминологии. Дается собственное определение понятия экономической преступности и анализируются ее основные признаки.

Andriy BOYKO

ON CONCEPTION AND BASIC FEATURES OF ECONOMIC CRIME

Summary

Different approaches to the understanding of essence of economic crime in the national criminology are analyzed in the article. The author's definition of the economic crime conception is given and its basic features are analyzed.